

Cur. 347

D-r SIGFRID PERLBERG
ADVOKAT - ZAGREB

uHB. br.
830

KRIVIČNO PRAVNA
odgovornost organa i
nameštenika novčanih zavoda

Posebni otisak
iz
SPOMENICE KONGRESA PRAVNIKA

BEOGRAD

1935

Krivično-pravna odgovornost organa i namještenika novčanih zavoda.

Prema pozitivnim pravnim propisima odgovaraju organi i namještenici novčanih zavoda za delikte počinjene u izvršavanju svojih dužnosti u prvom redu u smislu odredaba Krivičnog zakonika. Apstrahiramo li od prostih delikata, dolaze naročito do primjene propisi o kažnjavanju stečajnog dužnika (§§ 344—348, 355 i 356 k. z.), dužnika u poravnanju van stečaja (otsek XII zakona o prinudnom poravnanju van stečaja), te propisi o kažnjavanju oštetiitelja tuđih imovinskih interesa (§ 369 k. z.).

Organi i namještenici novčanih zavoda odgovaraju po tom krivično van slučaja prostih delikata: 1) na zahtjev javnog tužioca, kad njihovim djelovanjem ili propustom dođe do toga, da novčani zavod ne može izmiriti svoje obveze; 2) po predlogu novčanog zavoda, ako namernom povredom svojih dužnosti ošteti zavod ili zloupotrebe data im ovlašćenja.

Za djela i propuste, kojim se oštećuju samo dioničari (zadruhari i ostali udionici) novčanih zavoda, nije određena nikakova kaznena sankcija; bar im nije dato lično pravo gonjenja. Tek Uredbom o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika od 23-XI-1934 ustanovljeni su daljnji prestupi, koji se gone po službenoj dužnosti, ali se kažnjavaju samo, ako se odnose na novčane zavode, koji su se koristili Uredbom (čl. 59).

Krivično-pravna odgovornost organa i namještenika novčanih zavoda stegnuta je dakle de lege lata na dosta uske granice.

Treba stoga pretesti pitanje, da li se preporuča, da se putem zakonodavstva proširi odgovornost organa i namještenika novčanih zavoda a napose da li se ta proširena odgovornost ima podvrći kaznenoj sankciji, kad su u pitanju samo interesi dioničara (sudionika) novčanog zavoda.

Argument »pro« jest činjenica, da su razlogom sadanjih teških prilika kod novčanih zavoda u dobrom dijelu neispravna djela i propusti vodećih i odgovornih lica. Argument »contra« jest uvidanje, da bi se preoštrim krivičnim naredenijima sprečila djelatnost novčanih zavoda, jer se ne može poreći, da za uspješno vođenje posala novčanih zavoda treba poduzetnog

duha i intuicije, kojoj se ne mogu staviti tačne unapred određene granice.

Trebalo bi stoga odabrati put, po kom ne bi ostala bez kazne očito neispravna djela (propusti), a da se ipak time ne koči normalno poslovanje novčanog zavoda.

Da se to uzmogne uspješno provesti, trebalo bi posebnim zakonom kategorisati novčane zavode po njihovoj svrsi.

Po svom se djelokrugu znatno razlikuju novčani zavodi, koji služe za osiguranje štednje (štedionice) i zavodi, kojima je svrha isključivo davanje hipotekarnih zajmova, od banaka u užem smislu. Trebalo bi se dakle ustanoviti zakonom, da štedionice i hipotekarni zavodi moraju imati ne samo točno opredjeljeni djelokrug već i propisani način postupanja. Time bi se bez štete za poslovanje moglo podvrći kaznenoj sankciji svako protupravno otstupanje umišljajem, a đapače i nehatom.

Za poslovnu djelatnost novčanih zavoda, koji se smatraju bankama u užem smislu, se istina ne mogu unapred odrediti postupovna pravila, nu najvažniji propisi, koji se tiču u prvom redu samoga osnutka, nadalje pravilnog izvješćivanja o poslovnom djelovanju, razumijevajući pod tim i zaključne račune i bilancu, te propisi o izdavanju novih dionica ili poslovnih udjela, morali bi se staviti pod krivično-pravnu sankciju. Propisi čl. 54 i 55 spomenute Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika, mogli bi se bez ikakova uštrba za pravilno poslovanje protegnuti i na one novčane zavode, koji se ne koriste Uredbom.

Zakonom bi se moralo odrediti, da članovi uprave ne bi smjeli uopće ili bi mogli tek u ograničenom opsegu biti sudionici u kojem poslu zavoda, kojim upravljaju, a isto tako, imala bi se ograničiti mogućnost, da postanu dužnici svog zavoda. Trebalo bi zaprečiti i druge slučajeve inkompatibiliteta.

Povrede tih dužnosti morale bi se također podvrći kazni, te to ne bi bilo ni u kom pogledu na štetu ili na smetnju pravilnog poslovanja novčanih zavoda.

Pooštrenje odnosno proširenje krivično-pravne odgovornosti članova uprave novčanih zavoda u predloženom smjeru dovelo bi do toga, te bi se dužnosti članova upravnih i nadzornih odbora primala samo ona lica, koja bi po svom neovisnom položaju i po svojoj spremi bila sposobna, da ispune zdušno svoju službu, a to bi zacijelo bilo na korist novčanih zavoda. Jednaka ograničenja, koja se propišu za članove uprave, imala bi važiti i za sve namještenike a naročito za one, koji samostalno upravljaju kojim odelenjem novčanog zavoda.

Konačno bi se moralo odrediti, da u slučaju, kad su u pitanju krivična djela iz § 369 k. z., pravo gonjenja pristoji i onim interesentima, koji su posredno oštećeni, a svakako dioničarima i drugim udionicima.

Cehoslovački zakon od 21-IV-1932 o bankama uvažio je sve te momente, te je donio niz kaznenih odredaba, pa su i čl.

54 i 55 Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika preuzeti iz tog zakona, Čehoslovački zakon kazni i nehat (grubu nemarnost) a to je zapravo jedino ispravno, jer se od organa i vodećih namještenika novčanih zavoda može i mora tražiti, da postupaju savjesno i brižno.

Reasumirajući dosad rečeno, predlaže se rezolucija ovog sadržaja:

I. Dosadnji pozitivni zakonski propisi, koji ustanovljuju krivično-pravnu odgovornost organa i namještenika novčanih zavoda, nedostatni su, te bi ih trebalo proširiti odnosno poširiti.

II. U tom se cilju predlaže:

a) da se mutatis mutandis prošire naredenja čl. 54 i 55 Uredbe o zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika od 23-XI-1934 zakonodavnim putem na sve novčane zavode bez obzira na to, da li se koriste Uredbom ili ne, i da se podvrgne kazni i krivično djelo, učinjeno iz nehata;

b) da se posebnim zakonom o novčanim zavodima utvrdi djelokrug i propis o načinu poslovanja štedionica i hipotekarnih zavoda, te da se odstupanje od tih propisa učinjeno umišljajem, a i nehatom, kazni;

c) da se zakonom o novčanim zavodima zabrani ili barem znatno ograniči pravo članova uprave, te namještenika novčanih zavoda, da sudjeluju u poslovima njihovog zavoda ili da se kod njega zaduže, da se utvrde i drugi slučajevi inkompatibiliteta, pa da se povreda te zabrane kazni u slučaju, ako zavod uslijed toga pretrpi gubitke, uslijed kojih samih ili u vezi sa drugim gubicima ne može odgovarati svojim obvezama prema vjerovnicima odnosno, da se takovom odredbom upotpuni § 345 k. z.

d) da se u svakom slučaju pravo gonjenja prizna svim interesentima, a napose dioničarima i ostalim udionicima novčanog zavoda.

B E O G R A D

STAMPARIJA I KNJIGOVEŽNICA „PRIVREDNIK“
ŽIV. D. BLAGOJEVIĆ — KN, MIHAJLOVA UL. 3.

1 9 3 5